

Спонукають до саморозвитку як суспільні вимоги: підвищення кваліфікації шляхом відвідування навчальних семінарів, науково-практичних конференцій, написання наукових досліджень, участь в освітніх проєктах тощо, так і потреба особистісного прогресу у знаннях з фахової дисципліни, способах викладання, прагнення до удосконалення власного іміджу, способів налагодження суб'єкт-суб'єктних взаємин з учасниками освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Молчанова А.О. Толерантність як ціннісна основа професійної діяльності педагога. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2013. 188 с.

2. Ключові новації в освіті : Закон України «Про освіту» https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/B_OOKLETTE_INFO-ZAKON-2018_PRESS.pdf

3. Равен Дж. Компетентність у сучасному суспільстві <https://bookmood.com.ua/kompetentnost-v-sovremennom-obshhestve-vyjavlenie-razvitie-i-realizacija-dzhon-raven-180004>

4. Сагач Г. Риторика: підручник для студ. вищих навч. закл. Київ : Вища школа. 2007. 654 с.

5. Як стати майстерним педагогом : навч.-метод. посіб. / В.І. Ковальчук, Л.М. Сергєєва, А.О. Молчанова. Київ : „Арт Ек», 2011. 170 с.

*Тетяна НАДІМ'ЯНОВА,
Віталій МАЦИГІН
Дрогобич*

СУТНІСТЬ І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

«Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою та держави. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних,

творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та європейського вибору», – зазначається в Законі України «Про освіту» [1].

Категорія освіти упродовж історії педагогічної науки аналізувалася з багатьох позицій: як процес, результат, система, цінність. У сьогоденні освіта розглядається під іншим кутом зору: вона є накопиченням людського капіталу, соціальним благом, компонентом культури людини.

Культура й освіта тісно взаємопов'язані. Без накопичення майбутнім поколінням способів взаємодії людини з навколишнім світом, найкращих зразків культурного надбання складно уявити процес соціалізації особистості. Освіта, з одного боку, – це трансформація культури, з іншого – вона сприяє формуванню нової культури, здатної до накопичення людиною соціального досвіду поведінки.

Зрозуміло, що в сучасних умовах найбільш актуальною постає проблема звернення людини не до готових знань, вмінь та навичок, а до компетентностей і компетенцій. Компетентність як інтегральна якість особистості, формується на основі сукупності предметних знань, вмінь, досвіду, що відображений у теоретичній підготовленості до їх реалізації на рівні функціональної грамотності. Компетентнісний підхід в освіті – це пріоритетна орієнтація на реалізацію мети: навчання, самоактуалізація, соціалізація, самоствердження та ін.

Найбільш складним процесом видається розгляд освіти з позиції ціннісного підходу. Під впливом багатьох соціальних трансформацій, що відбуваються в Україні упродовж багатьох років, змінюються функції освіти й виховання, які стають набагато важливішими, ніж суто навчання, підготовка молодшої особистості до будь-якого виду діяльності. Сьогодні відбувається утвердження особистісно орієнтованого підходу, за якого стає

очевидним досягнення конкретної особистості. Нове трактування категорії освіти у Законі «Про освіту» ще раз це підтверджує: вона спрямована на забезпечення адекватного світовому рівню загальної та професійної культури кожної окремо узятій людини, інтелектуального розвитку особистості, її професійної кваліфікації та професійної компетентності.

Сучасний рівень освіти вимагає поліпшення її якості. Сьогодні ми є свідками стрімких змін освітньої парадигми, основна суперечність якої полягає у швидких темпах приросту знань і обмеженими можливостями їх засвоєння окремими особистостями, проголошенням важливості якісної освіти та визнання принципової незавершеності процесу освіти, вираженого у концепції безперервної освіти протягом життя (*lifelong education*) тощо. Індивідуальна пізнавальна діяльність сучасного учня (особливо старшокласника) супроводжує його повсякденне життя і не обов'язково має цілеспрямований характер. Однак учні прагнуть якісної освіти як у закладах загальної середньої освіти, так і у вишах.

На запит МОН України, Київський міжнародний інститут соціології за Швейцарсько-українським проєктом DESIDE провели опитування учнів старших класів та їх батьків щодо поліпшення якості освіти. З'ясувалося, що:

- 91 % старшокласників і 83 % студентів закладів професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти хотіли б обирати предмети;
- 50 % опитаних учнів 10–11-х класів займаються з репетиторами; з них 43 % вважають, що знань, отриманих у школі, недостатньо для вступу у ЗВО;
- 30 % батьків старшокласників не задоволені якістю освіти;
- за словами більшості батьків учнів, у школі здійснюється професійна орієнтація, щоправда, найчастіше про професії розповідають учителі. У школах не вистачає системного підходу до профорієнтації на різноманіття її методів;
- серед найголовніших змін для шкіл учні старших класів назвали: набути вмінь, які знадобляться в житті (67 %), самостійно обрати предмети / курси (63 %), зменшити кількість предметів (57 %), осучаснити навчальні кабінети та лабораторії (53 %) [3].

Уже сьогодні Міністерство освіти України працює над розробкою реформи старшої школи, яка «змінить підходи до навчання старшокласників, адаптуючи освітню систему до сучасних викликів та потреб учнів». Вони будуть мати можливість «обирати профіль навчання, більше практичних знань, вибір дисциплін поза основним профілем та покращення матеріально-технічної бази шкіл» [4]. Обов'язковими залишаться дисципліни, які вважаються базовими й необхідними для кожної людини: українська мова, українська література, англійська мова, історія України, математика, фізична культура, захист України.

Стан сучасної освіти характеризується і зміною педагогічної парадигми. Поява інноваційних освітніх систем, технологій, різні підходи до процесу учіння сприяють введенню нових методів, пов'язаних зі зміною змістових орієнтирів. Такими є: упровадження технологій, що спрямовані на формування, так званих, м'яких навичок, інтелектуально розвиненої, ініціативної особистості учня, здатної нестандартно та творчо мислити, розв'язуючи завдання у будь-яких життєвих ситуаціях [2]; поява авторських концепцій та нових моделей закладів загальної середньої освіти – шкіл, ліцеїв, коледжів, гімназій; розробка регіональних програм розвитку освіти з урахуванням географічних, соціально-економічних, прикладних особливостей; активне оновлення змісту середньої та професійної освіти на основі ідей гуманізму і дитиноцентризму; забезпечення безперервної освіти; перебудова організаційних форм, методів навчання з урахуванням особистісно орієнтованого підходу; створення у кожному закладі освіти діагностичної служби, спрямованої на розв'язання питань психологічної, здоров'язбережувальної, валеологічної підтримки як учнів, так і педагогічних працівників; розвиток і підтримка творчої ініціативи, професійної компетентності та педагогічної культури освітян.

Цей перелік можна продовжити, однак треба врахувати суттєві проблеми: низький рівень фінансування та умови воєнного стану. Незважаючи на такі серйозні випробування, в освітній системі й надалі відбуваються серйозні позитивні зміни, що турбують тих, хто вболіває за долю України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України Про освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Сучасні підходи і технології Нової української школи URL :<https://osvita.ua/school/method/88586/>
3. Реформа старшої школи URL : <https://osvitanova.com.ua/posts/6614-reforma-starshoi-shkoly-2027-profilne-navchannia-vybir-predmetiv-i-novi-mozhlyvosti-dlia-uchniv>
4. Як зміниться старша школа з 2027 року URL :<https://mon.gov.ua/news/yak-zminytsia-starsha-shkola-z-2027-roku-use-pro-vybir-profiliv-i-novi-mozhlyvosti-dlia-uchniv>

*Олена НЕВМЕРЖИЦЬКА,
Іван ОСТАЩУК
Дрогобич*

МЕДІАОСВІТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СПОЖИВАЧА

Сучасне суспільство – інформаційне. Основним капіталом у ньому стають знання та інформація, а людина творить нові ідеї, змісти та технології. У кожному аспекті сучасного життя присутні цифрові технології. Смартфон замінив телефон, фотоапарат, телевізор тощо. Онлайн-банкінг, дистанційне навчання, телемедицина стали звичними та буденними. Все більше людей працюють дистанційно, традиційні професії або трансформуються, або зникають, натомість з'являються нові, пов'язані зі сферою інформаційних послуг. Більшість інформації сучасна людина отримує з Інтернету: соціальних мереж, стрімінгових платформ, новин сайтів тощо. Однак недостатньо мати доступ до безмежної кількості інформації. Важливо уміти її аналізувати, перевіряти, розуміти маніпуляції тощо.

З огляду на це в умовах інформаційного суспільства актуалізується проблема формування медіаграмотної особистості, здатної до критичного мислення, усвідомленого вибору та відповідального споживання. Посилення маркетингового впливу на споживача інформації, поширення фейків спонукають до